



LAUSUNTO

10.01.2023

608/03.00.01/2022

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Lausuntopyyntö 14.12.2022, VNS 7/2022 vp

Ilmatieteen laitoksen lausunto maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Ilmatieteen laitokselta lausuntoa Valtioneuvoston selonteosta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta.

Ilmatieteen laitos on perehtynyt suunnitelmaan ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Maankäyttösektori (LULUCF) on Suomen ilmastotavoitteiden kannalta erittäin merkittävässä roolissa. Nyt ensimmäistä kertaa laadittu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on siksi tärkeä edistysaskel, joka kytkee tämän sektorin aiempaa kiinteämmin osaksi kansallista ilmastopolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa.

Suunnitelman toimia voidaan pitää sinällään kannatettavina. Niiden riittävyyteen sekä toimeenpanon vaikuttavuuteen liittyy kuitenkin merkittäviä haasteita.

Suunnitelman keskeinen ongelma on, että se pohjautuu oletukselle, jonka mukaan nettonielun vahvistaminen noin 3 Mt CO₂-eq verran riittää yhdessä päästökauppa- ja taakanjakosektorien päästövähennysten kanssa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2035 mennessä. Tämä pätee ainoastaan, mikäli nettonielun perustaso on riittävän korkea, jotta se 3 Mt vahvistamisen jälkeen pystyy kompensoimaan kokonaan päästövähennysten jälkeen jäljelle jäävät päästöt. Esimerkiksi ilmastolain päästövähennyskirjausten pohjana olleen Ilmastopaneelin päästövähennyspolun mukaan nuo jäljelle jäävät päästöt vuonna 2035 ovat 21 Mt, minkä suorana seurauksena nettonielun perustason, jonka päälle 3 Mt lisätoimet tehtäisiin, tulisi olla 18 Mt. Kuitenkin Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan LULUCF-sektori kääntyi vuonna 2021 nettonielusta nettopäästölähteeksi, mikä vaarantaa vakavasti sekä kansallisen hiilineutraaliustavoitteen että Suomen EU-sitoumukset maankäyttösektorin osalta. Tarvitaankin merkittäviä ja nopeita lisätoimia nettonielun vahvistamiseksi nyt käsiteltävänä olevassa suunnitelmassa linjattujen toimien päälle. Olisi siksi ensiarvoisen tärkeää, että maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa sitouduttaisiin edistämään ilmastotavoitteiden kannalta riittävää nettonielun tasoa ajantasaisimman tiedon pohjalta.



Toimeenpanon osalta suunnitelman haaste on, että monien toimien osalta ohjauskeinot pohjautuvat pitkälti informaatio-ohjaukseen, jonka laaja-alainen vaikuttavuus on usein varsin heikkoa.

Lisäksi nostamme esille, että suunnitelmassa esitetään suuri määrä erilaisia toimia, joiden yhdessä toivotaan johtavan tavoiteltuun nielulisäykseen. Tämä lähestymistapa asettaa korkeita vaatimuksia raportointi- ja suunnittelu järjestelmien, eli kasvihuonekaasuinventaarion, seurantajärjestelmien ja toimenpiteiden suunnittelun skenaariojärjestelmien, kehittämiseksi. Kehittämistä vaativia piirteitä nykyisessä inventaariossa ja tarvittavissa seurantajärjestelmässä ovat erityisesti maatalousmaiden laskennan tarkentaminen kohti peltolohkokohtaista laskentaa sekä ilmastomuutoksen vaikutusten arvioinnin parantaminen kaikissa maankäyttöluokissa. Peltolohkokohtaista laskentaa tarvitaan mm. viljelijöiden tulosperustaisten ohjauskeinojen kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä tulosten kohdentamiseen oikeille maataloille ja tuotteille elinkaari- ja hiilijalanjälkilaskennassa. Ilmastomuutoksen vaikutusten arvioinnin tarkentaminen on puolestaan tärkeää siksi, että muuttuva ilmasto vaikuttaa oleellisesti hiilen sitoutumiseen sekä hiilen ja kasvihuonekaasujen päästöihin kaikissa maankäyttöluokissa.

Hannele Korhonen
toimialajohtaja, tutkimusprofessori
Ilmastotutkimusohjelma